

Uniwersytet Warszawski
Wydział Chemii
Centrum Nauk Biologiczno- Chemicznych

Strategia realizacji spójności pomiarów chemicznych w laboratorium analitycznym

Ewa Bulska

ebulska@chem.uw.edu.pl

Jakość wyników w pomiarach chemicznych

Walidacja (dobór metody do problemu)

Niepewność wyniku
(co wiemy o wyniku)

Spójność pomiarowa
(wynik pomiaru powinien być spójny
z uznanym wzorcem)

*) wyniku pomiaru

Spójność pomiarowa:

‘Właściwość wyniku pomiaru lub wzorca jednostki miar polegająca na tym, że można je powiązać z określonymi odniesieniami, za pośrednictwem nieprzerwanego łańcucha porównań, z których wszystkie mają określone niepewności.

chemicy

Międzynarodowy Układ Jednostek (SI) :

*‘usystematyzowany zbiór jednostek miar,
przyjętych i zalecanych przez
Generalną Konferencję Miar’*

Metr   jednostka długości;

Kilogram   jednostka masy;

Sekunda   jednostka czasu;

Amper   jednostka prądu elektrycznego;

Kelwin   jednostka temperatury termodynamicznej;

Kandela   jednostka światłości;

Mol   jednostka liczności materii (**dopiero od 1971 r**)

Spójność pomiarów masy

1 kg : prototyp

6 kopii

Polska

Słowenia

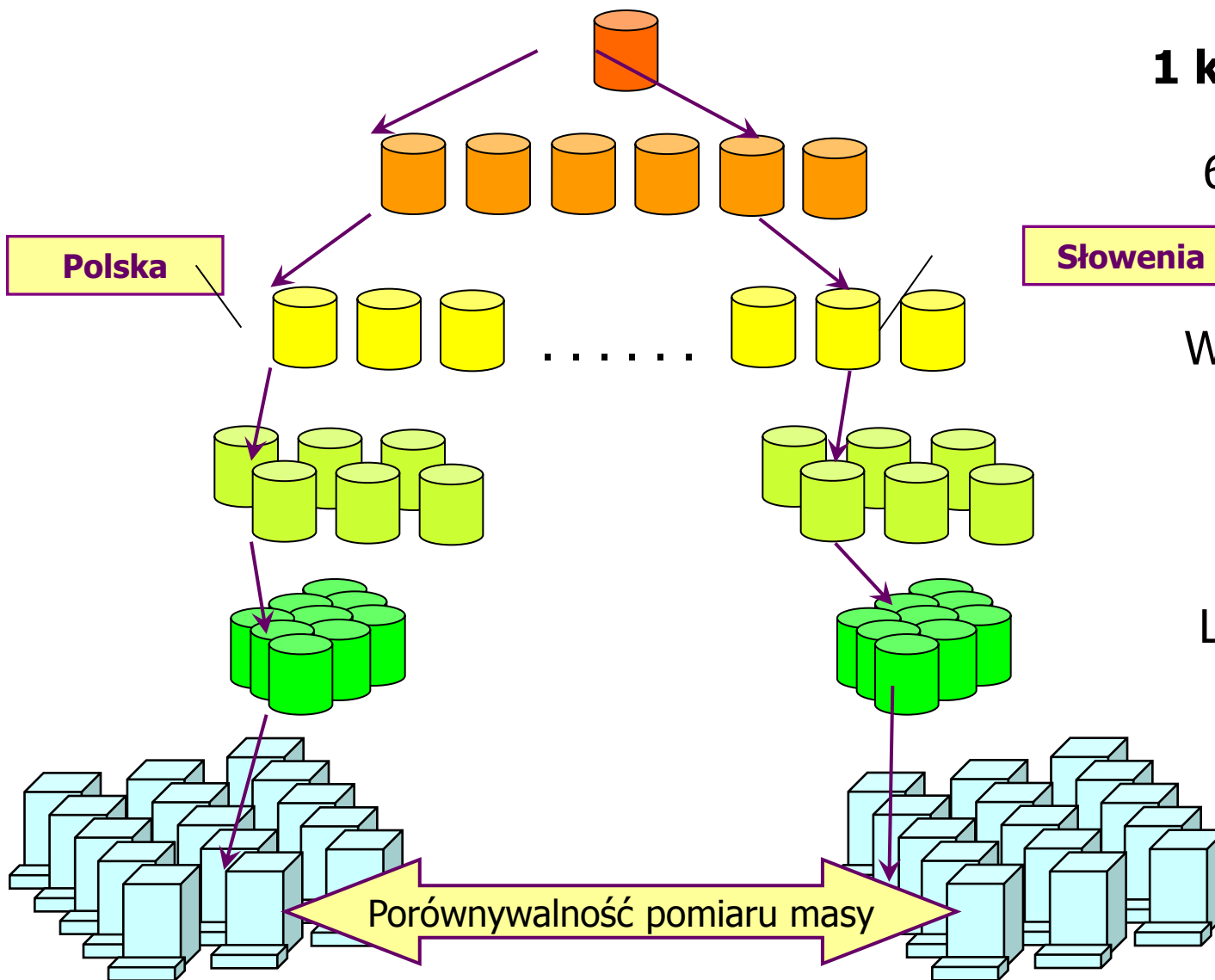
Wzorce krajowe

Lab wzorcujące

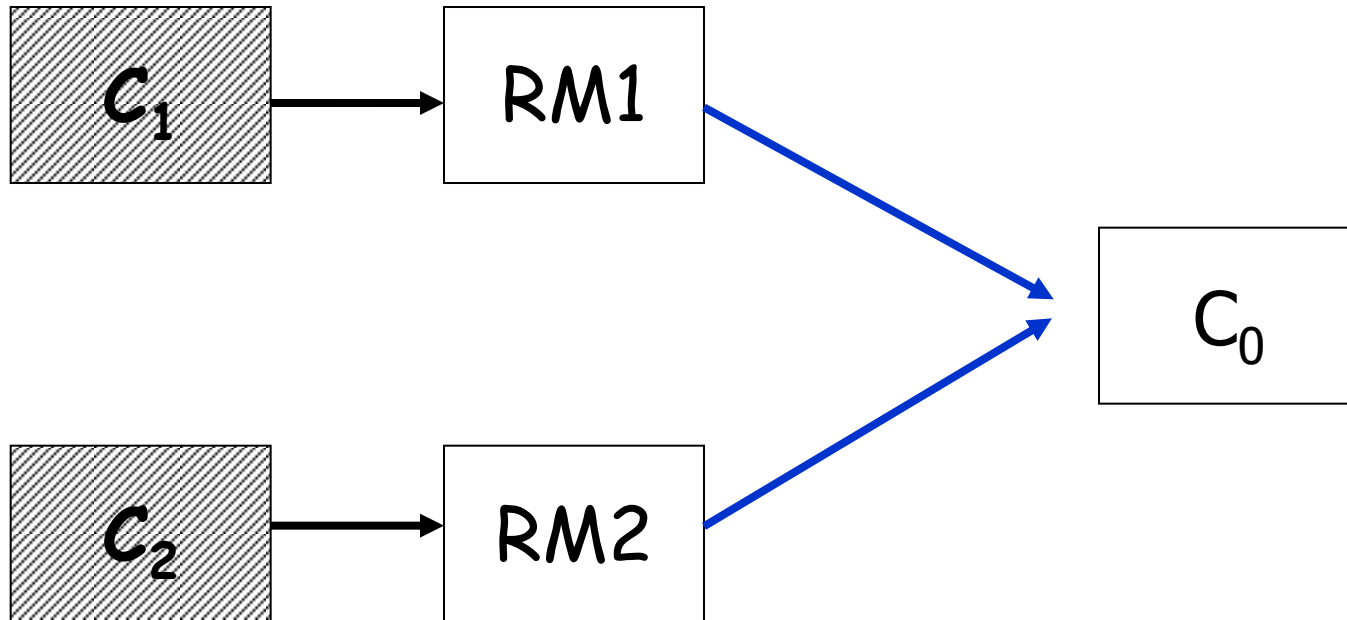
Lab wzorcujące

Wagi użytkowe

Porównywalność pomiaru masy

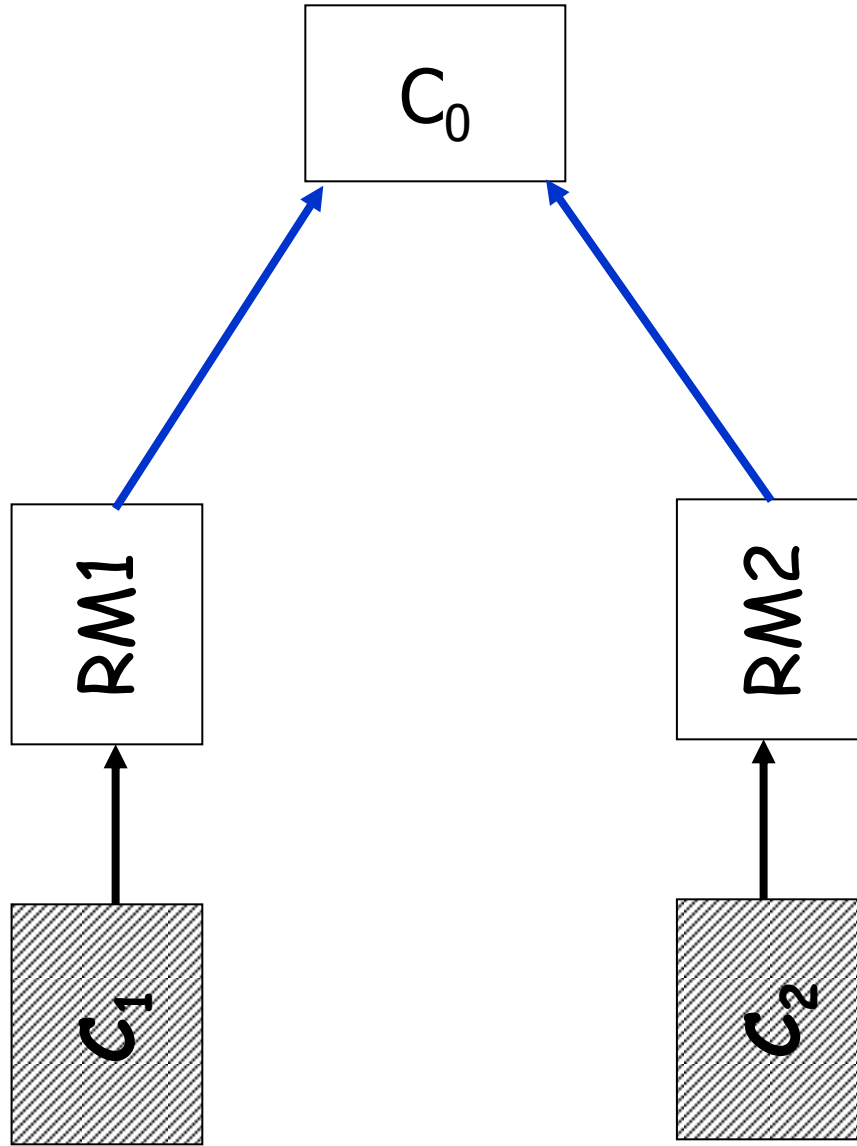

Wybór odniesienia -
wybór wzorca odniesienia

Czy C_1 & C_2 są
porównywalne?

Tak, poprzez wspólny
wzorzec odniesienia

5.6.2.2 Badanie

5.6.2.2.2

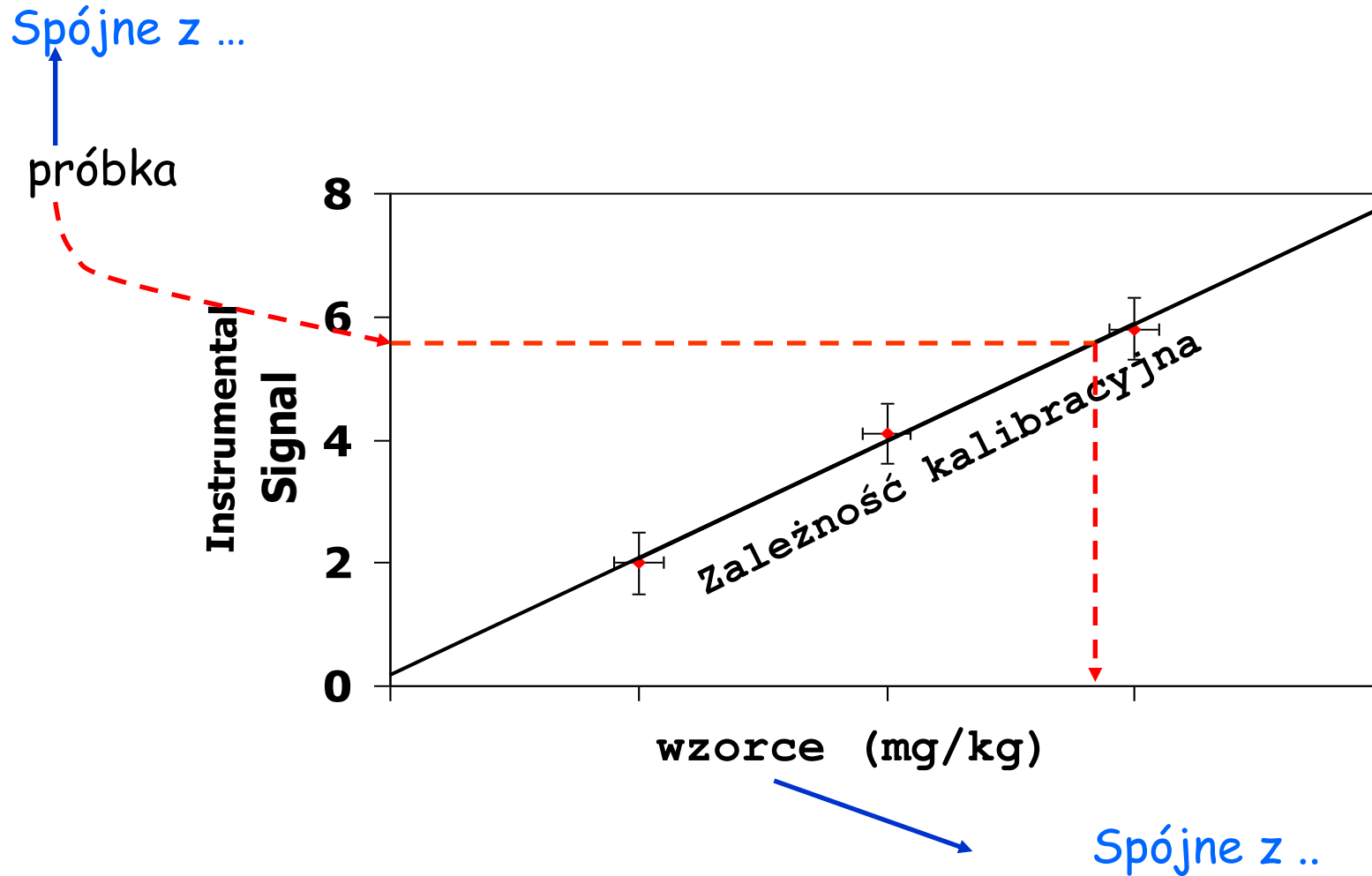
W przypadku, gdy powiązanie z wzorcami miar jednostek SI **nie jest możliwe** i/lub nie ma zastosowania, mają miejsce takie same wymagania dotyczące spójności pomiarowej, jak w przypadku laboratoriów wzorcujących, na przykład **stosowanie certyfikowanych materiałów odniesienia**, uzgodnionych metod i/lub **wzorców umownych**.

Realizacja spójności pomiarowej w pomiarach chemicznych

- **Czyste wzorce kalibracyjne**
(*roztwór wzorcowy Pb do pomiarów AAS*)
  - **Matrycowe substancje odniesienia (C)RM**
(*cholesterol w surowicy krwi*)
-

Spójność pomiarowa via kalibracja

Materiał odniesienia (RM): to materiał dostatecznie **jednorodny** i **stabilny**, jeżeli chodzi o określone właściwości, który przyjęto jako odpowiedni do zamierzonego jego wykorzystania w pomiarach

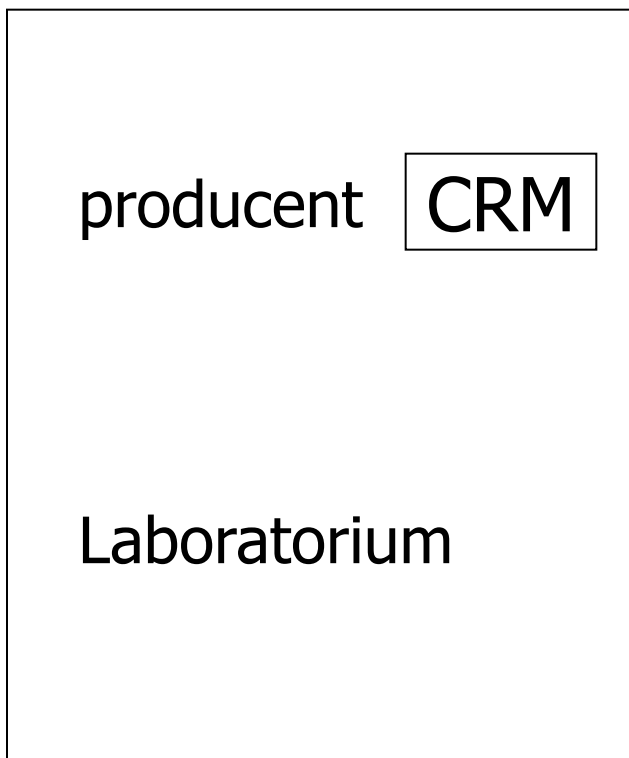
Certyfikowany materiał odniesienia (CRM): to materiał odniesienia, któremu towarzyszy **dokumentacja** wystawiona przez miarodajną instytucję i posiadająca jedną lub więcej wartości określonej właściwości wraz ze związanymi z nimi **niepewnością** i **spójnością**, przy użyciu **zwalidowanych** procedur.

Zgodnie z ISO Guide 99:2012 (VIM_3)

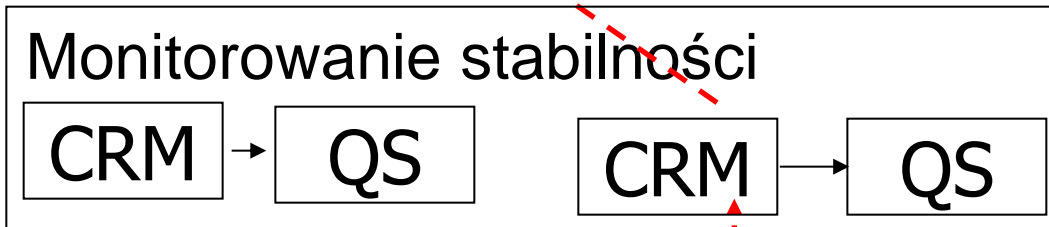

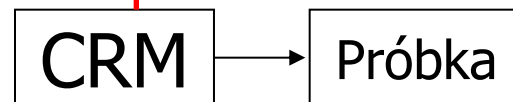
*Spójne z SI via
Uznane międzynarodowo porównania*

CRM : wytwarzanie i certyfikacja

Propagacja wartości oraz niepewności

Spójność

Niepewność rozszerzona U_{CRM} obejmuje niepewność wyznaczonego średniego stężenia w 1 pojemniku oraz niepewność procesu przechowywania (przez pewien czas) i transportu

$$U_{CRM} = k \cdot \sqrt{u_{bb}^2 + u_{lts}^2 + u_{char}^2}$$

współczynnik rozszerzenia

pomiędzy pojemnikami

trwałość długoterminowa

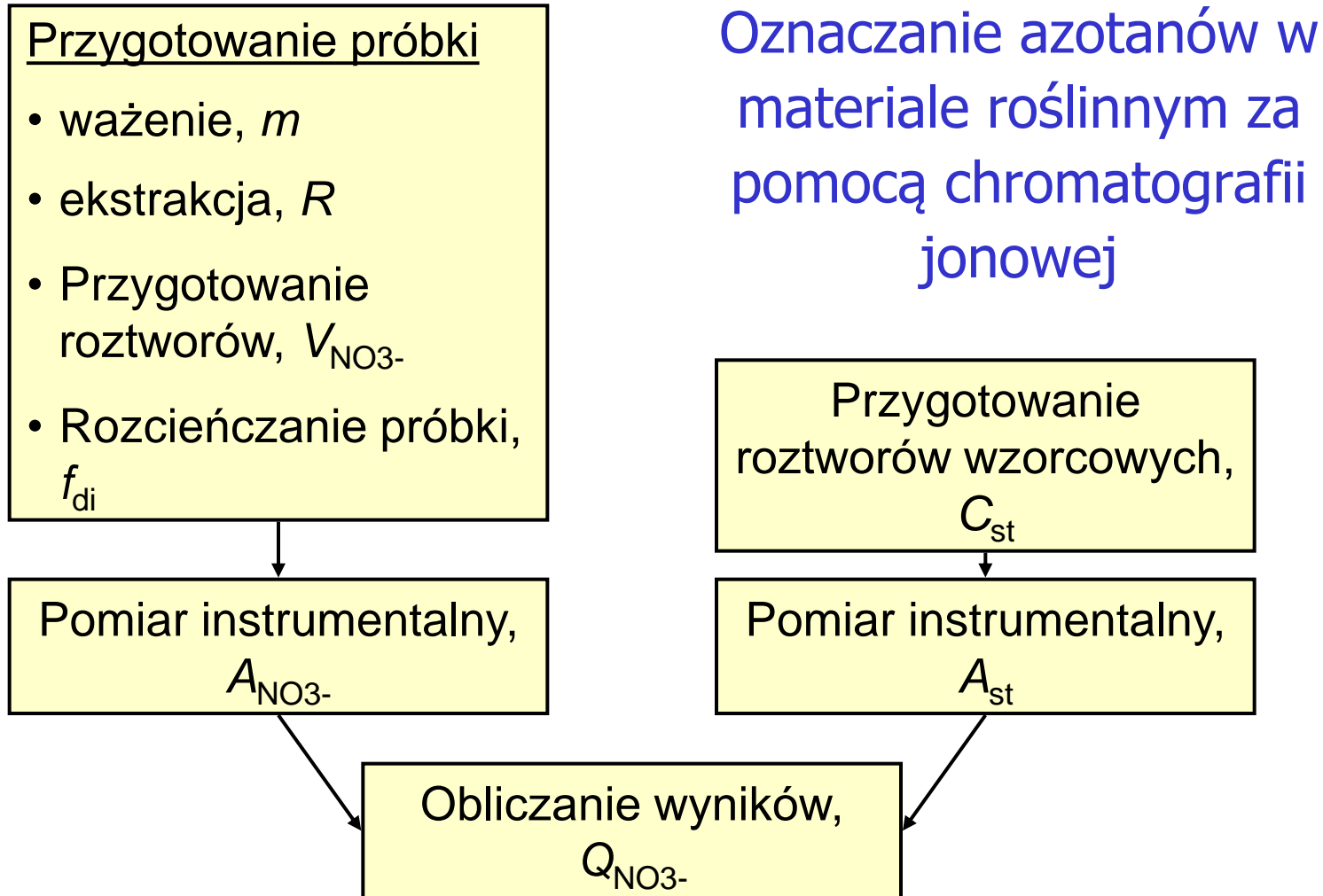
charakterystyka (certyfikacja)

Wyznaczanie spójności pomiarowej

- ① Określenie wartości mierzonej
- ② Wybór odpowiednich:
  - procedury pomiarowej; - równania modelowego
- ③ Wykazanie (poprzez walidację) poprawności:
  - Wybranych warunków pomiarowych; - równania modelowego
- ④ Wykazanie spójności pomiarowej:
  - wybór odpowiedniego wzorce; - kalibracja za pomocą wzorców
- ⑤ Wyznaczenie niepewności

[EURACHEM/CITAC Guide, 2002]

Procedura pomiarowa

Wykazanie Spójności Pomiarowej

- ① wartość mierzona: zawartość azotanów w glebie
- ② zapisanie równania modelowego
- ③ walidacja procedury pomiarowej
- ④ określenie spójności pomiarowej
- ⑤ szacowanie niepewności

$$w_{\text{NO}_3^-} = C_{\text{st}} \frac{A_{\text{NO}_3^-} \cdot V_{\text{NO}_3^-}}{A_{\text{st}} \cdot m} \times f_{\text{di}} \times \frac{1}{R}$$

Certyfikat
producenta

Kalibracja
(roztwory wzorcowe)

gravimetrycznie

Wykorzystanie
matrycowych CRM
wyznaczenie odzysku

W pomiarach chemicznych **RM** oraz **CRM** pełnią rolę podobną do **wzorców jednostek międzynarodowego układu miar**.

Umożliwiają przeniesienie wartości danej właściwości (np. zawartości pierwiastka w danej matrycy) pomiędzy różnymi laboratoriami i niezależne odtworzenie jej w różnych ośrodkach.

Stosowanie CRM to narzędzie:

- Oceny nowych metod analitycznych;
  - Porównywanie różnych metod;
  - Porównywanie kompetencji laboratoriów;
  - Sprawdzenie kompetencji laboratoriów
-